

The background is white with various decorative elements: orange circles, blue circles, wavy lines, and triangles. In the center, there is a large orange oval containing the title. Surrounding this oval are four line-art figures of people in dynamic, joyful poses. The overall style is clean, modern, and playful.

LA PEDAGOGIA DURANT EL CURS D'ESPLAI

ACCIÓ EC2. APROFUNDIR EN LA PEDAGOGIA DEL CURS D'ESPLAI

FUNDACIÓ
PERE TARRÉS

MOVIMENT
DE CENTRES
D'ESPLAI
CRISTIANS
CATALANS

CONTINGUT

PRÒLEG	3
INTRODUCCIÓ	5
PEC. PROJECTE EDUCATIU DE CENTRE	6
OBJECTIUS	8
PREPARACIÓ D'ACTIVITATS	10
AVALUACIÓ	11
REFERENTS PEDAGÒGICS	12
BIBLIOGRAFIA, DINÀMIQUES I RECURSOS	13

PRÒLEG. EL VALOR PEDAGÒGIC DE LA TASCA DELS MONITORS/ES I DIRECTORS/ES DE LLEURE

Davant de societats hiperconnectades, però alhora on molts infants i adolescents caminen sols, o davant de societats marcades pel consum d'activitats d'oci, però a la vegada amb grans mancances de sentit i de vivència de valors, esdevé essencial gaudir d'experiències de vida comunitària i de lleure, que possibilitin a infants i adolescents construir xarxes de relacions saludables i de creixement, com les que s'ofereixen des dels centres d'esplai i els agrupaments escoltes.

Les activitats de lleure compten amb un elevat potencial educatiu, que es mostra en la seva capacitat per oferir als infants, adolescents i joves experiències de desenvolupament integral, aprenentatges i pràctiques de participació social, desenvolupament de competències acadèmiques i laborals, i també per a mobilitzar els territoris i les comunitats locals. Justament per l'impacte i la influència que té el lleure educatiu en el desenvolupament de les persones i de les comunitats, cal incidir i millorar-ne la qualitat pedagògica, que podríem definir de múltiples formes i amb amplitud de característiques. Aquí n'assenyalarem les que considerem d'especial importància:

1. Cada vegada es fa més necessari, davant de societats tan complexes i diverses com les actuals, millorar la formació i la intervenció dels monitors/es i directors/es de lleure educatiu, tant a nivell tècnic com des de la perspectiva del compromís social i polític. La qualitat pedagògica implica planificar i avaluar projectes i activitats del dia a dia, amb rigor i precisió, des de coneixements diversos, tècnics i amplis, des del marc de la pedagogia, la psicologia, l'anàlisi social, entre d'altres, però també els educadors/es són i actuen com a referents clau, com a persones amb les quals els infants i els adolescents s'identifiquen afectivament i emocionalment. Sabem amb certesa, gràcies a les dades aportades per diversos estudis de caràcter científic (Mitchell, 2020; Morata *et al.*, 2019; Novella *et al.*, 2014; Tra Bach, *et al.*, 1995), que els educadors/es en el lleure educatiu tenen una gran influència en els infants i adolescents, i d'aquí la gran responsabilitat d'oferir activitats adequadament dissenyades i avaluades, però també de proposar actuacions, comportaments i actituds solidàries i compromeses amb el bé comú. *Els monitors/es i directors/es de lleure esdevenen un mirall per les seves accions i pel seu compromís social.*
2. Cal continuar desenvolupant projectes i activitats de lleure educatiu amb capacitat d'incloure-hi tots els infants i adolescents, on l'accés sigui universal i per a tots; un lleure amb capacitat d'acollir i d'ajudar a créixer a tots els infants, sense discriminació d'origen, ètnia, gènere o capacitats. Treballar, per tant, des d'un lleure inclusiu requerirà per part dels educadors/es ampliar la mirada i ajustar les formacions, tant pel que fa a les metodologies i tècniques que fan possible una millor atenció a la diversitat, com pel que fa a competències per a la creació d'espais i contextos, on el respecte i la valoració per la diferència sigui quelcom present en el dia a dia de l'activitat.

Els educadors/es integren, fan de pont, creen contextos d'acollida i de promoció per a tots els infants i adolescents.

3. En el lleure educatiu és necessari també aplicar metodologies i estratègies que afavoreixin la construcció i el desenvolupament de xarxes, en el marc de les comunitats: xarxes educatives, xarxes de suport social, xarxes de promoció cultural, etc. Això requereix, per tant, saber i voler treballar des d'una perspectiva d'acció col·lectiva, compartida i en xarxa, on els diferents professionals (mestres, educadors/es i treballadors/es socials, educadors/es de lleure, dinamitzadors/es comunitaris, gestors/es culturals, etc.) i les diverses organitzacions socials, educatives i culturals del territori, siguin capaces de canviar paradigmes d'actuació centrats en l'especialització i avançar cap a mirades integrals i de treball conjunt i cooperatiu. *Els educadors/es connecten amb la xarxa del territori, amb altres professionals i voluntaris, amb organitzacions socials diverses, establint canals de comunicació i de treball conjunt.*
4. Treballar en clau comunitària també implica incorporar perspectives de transformació social i política a l'acció educativa, per a la millora de les condicions de vida de les persones i dels barris. El lleure és un gran catalitzador i activador de comunitats, de grups i d'entitats. D'aquí la gran responsabilitat pedagògica dels educadors/es per a detectar i incidir políticament en el desenvolupament de les comunitats locals. *Els monitors/es i directores/es de lleure s'impliquen activament en la vida dels barris i actuen políticament.*
5. Finalment, però no per això menys important, cal que el lleure educatiu continuï treballant des d'un model pedagògic basat en la justícia social, superant, per tant, models més tecnòcrates i orientats al desenvolupament només individual. *Els educadors/es analitzen i desenvolupen les seves actuacions, reafirmant la visió humanista de l'educació, on l'acompanyament adult i l'educació en valors s'orienten vers la justícia social.*

Dra. Txus Morata

Professora titular i coordinadora del Grup de recerca, Innovació i Anàlisi Social (GIAS) de la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés de la Universitat Ramon Llull.

Referències:

Mitchell, J. (2020). *2019 Big Brothers Big Sisters of America Annual Impact Report*.

Morata, T.; Palasí, E.; Alonso, H.; Fernández, F. (2019) Ocio, Acción Sociocultural y Cohesión Social. En: I. Alonso; K. Artetxe, (coord). *Educación en el tiempo libre: la inclusión en el centro*. Octaedro, p. 93-112.

Novella, A.; Llena, A.; Noguera, E.; Gómez, M.; Morata, T.; Trilla, J.; Agud, I.; Cifre-Mas, J. (2014). *Participación infantil y construcción de la ciudadanía*. Graó.

Tra Bach, M.; Huberman, L.; Sulser, F. (1995). *A research report the educational impact of scouting : three case studies*.

INTRODUCCIÓ

L'educació en el lleure dels infants i joves és una eina transformadora que contribueix al creixement personal dels joves més enllà de la família i de l'àmbit escolar. És una escola de vida i transmissora de valors que ensenya que el compromís, la responsabilitat, el respecte, la cooperació i la solidaritat són fonamentals per construir una societat millor per a tots i totes.

Les activitats d'estiu són el moment àlgid d'aquesta educació en el lleure, però no per això les activitats de cada cap de setmana són menys importants. Cal que, perquè aquesta educació integral de les persones sigui efectiva, cada cap de setmana realitzem la nostra tasca amb compromís i responsabilitat.

Per poder desenvolupar aquesta tasca educativa amb plenitud hem d'apostar per la qualitat pedagògica de les nostres activitats. L'objectiu d'aquest recurs, elaborat per l'Àmbit Pedagògic del Moviment de Centres d'Esplai Cristians Catalans, és dotar d'eines i recursos a tots els centres i clubs d'esplai per a la realització d'activitats i projectes de qualitat.

PEC. PROJECTE EDUCATIU DE CENTRE

El Projecte Educatiu de Centre (PEC) és la concreció de l'ideari, però també té el seu propi espai. El PEC ens ajuda a concretar els objectius del centre i l'organització i la gestió d'aquest. És un document que s'elabora de manera consensuada per tota la comunitat educativa i per tant també és revisat de manera participativa.

Del PEC sorgeix la resta de projectes que puguem elaborar com a entitat. El nostre ideari i projecte educatiu ens donaran les pistes per veure en quin tipus de projecte posem l'èmfasi de manera transversal

És un instrument que dona coherència a la pràctica educativa dels agents que en formen part (infants, monitors i monitores, famílies, educadors/es, comunitat/entitat de referència, entre d'altres). Aquesta coherència es dona partint de l'ideari del centre, per tal de concretar-lo en uns objectius educatius i en una estructura que en faciliti el funcionament. Tot això tenint present el context en què es desenvolupa l'activitat.

Les parts d'un projecte educatiu es podrien concretar en tres preguntes:

- Qui som?
- Què volem?
- Com ens organitzem?

Cal, abans de respondre aquestes preguntes, realitzar una anàlisi de context: definir la localitat o el barri on ens trobem, les característiques socials d'aquest entorn, quins recursos propers tenim, entre d'altres.

QUI SOM?

En aquest punt es pot fer un resum concret de l'ideari, expressant els valors que el configuren i el model pedagògic que treballem com a centre educatiu, sense deixar de banda quin tipus d'activitat de lleure realitzem.

Aquí es defineix la nostra identitat: en quina llengua realitzem les activitats, el nostre pensament, si defensem alguna metodologia concreta, que formem part del MCECC, etc.

QUÈ VOLEM?

En aquest apartat formularem els objectius educatius que volem aconseguir al nostre centre. Aquests objectius ens ajudaran a concretar l'ideari en accions, marcant-nos (amb elements avaluable) el destí a què volem arribar. A banda d'objectius, també podem descriure competències que volem assolir, les quals ens permeten identificar les conductes que volem treballar de manera íntegra: coneixements, actituds, habilitats, etc.

COM ENS ORGANITZEM?

En aquest apartat del PEC haurem de descriure quins elements organitzatius hi ha dins l'entitat. Haurem de definir l'organització del centre d'esplai en general; la intervenció dels diferents agents (infants, monitors i monitores, famílies, parròquia o comunitat de referència, federació), quins òrgans de govern i participació existeixen i quin paper tenen, el calendari de les activitats, els espais, etc.

Els infants són la part més important de la nostra entitat, per tant, caldrà explicar com s'organitzen aquests infants i joves que participen a la nostra entitat, quina franja comprenen, quants infants i joves hi ha a cada grup, si cada grup té un nom concret, entre d'altres aspectes. Pel que fa l'equip de monitors i monitores haurem d'explicar quants membres el componen, si hi ha una organització per grups d'edats i si hi ha algun càrrec de coordinació dins de cada grup.

Els òrgans de govern i participació són dos aspectes que estan relacionats, ja que en les entitats d'educació en el lleure, com que són entitats sense ànim de lucre, hi solen existir espais de participació de la comunitat per prendre decisions. És important definir aquests espais i qui hi participa.

A continuació us enllacem un **resum gràfic** amb la informació més destacada d'aquest apartat teòric.

Us adjuntem models de Projectes Educatius de diferents centres d'esplai per a què pugueu fer servir d'exemple i crear el vostre si no en teniu o adaptar-lo si ho creieu convenient:

- **C. E. Aspirantat de Sant Josep**
- **C. E. els Xulius**
- **C.E. L'Estel**
- **C. E. Joan Suñol**
- **C. E. Sant Ildefons**
- **C. E. Sant Josep de Calassanç**
- **C. E. Sant Pacià**
- **Grup d'Esplai L'Erol**
- **Model MCECC**

L'elaboració del PEC és un procediment que cada centre o club d'esplai ha de decidir com realitzar, quins agents han de participar-hi, de quina manera ho fan, etc. Per poder prendre aquesta decisió us adjuntem una dinàmica per realitzar dins de l'equip de monitors i monitores amb l'objectiu de promoure el debat i reflexionar sobre qui ha d'elaborar el PEC.

- **Fitxa: Qui elabora el PEC?**

Cal que en moments determinats l'equip de monitors i monitores s'aturi uns segons i pugui revisar i repensar el PEC per tal d'avaluar com s'està duent a terme la tasca pedagògica i adaptar-la, si cal, a les necessitats del moment.

- **Fitxa: Com revisem el PEC?**

OBJECTIUS

Tota acció educativa es realitza en un context i un grup concret, per això és necessari tenir-ne un bon coneixement. Hi ha diferents aspectes socials, culturals, biològics, entre d'altres, que condicionen els infants i joves que participen en les activitats; tots aquests aspectes seran clau quan realitzem l'activitat educativa.

Els objectius sorgeixen de les necessitats dels infants o dels joves amb els quals es treballa. A l'hora de plantejar-los, caldrà mirar el projecte educatiu del centre, on també hi haurà objectius molt generals que deriven de l'ideari. Els objectius s'adeqüen al grup i se centren en les seves necessitats, per tant, al llarg de la vida d'un grup caldrà adaptar-los a les circumstàncies perquè els joves puguin assolir el seu desenvolupament integral com a persones.

La funció principal dels objectius és clarificar qualsevol acció educativa, concretant-ne el perquè. Com a educadors/es no podem realitzar accions sense cap finalitat. Els objectius permetran gestionar la tasca educativa que es realitza i donaran eines per a decidir quin tipus d'activitats i accions es duran a la pràctica.

Caldrà consensuar els objectius amb tot l'equip educatiu i a partir d'aquest consens serà molt més fàcil la comunicació i la unitat a l'hora de treballar. És important que tot l'equip els coneguin; així, cadascú podrà entendre per què es plantegen les diferents activitats i podrà participar-hi i interactuar per afavorir-ne l'assoliment. Donar a conèixer aquests objectius amb els grups d'infants i famílies permetrà que puguin saber què s'espera d'ells i d'elles i quin treball es realitzarà.

Per formular els objectius cal tenir en compte les diferents dimensions de la persona: *física, cognitiva, afectiva, social, ecològica i transcendent*. El procés educatiu d'infants i joves és integral, motiu pel qual s'ha de ser conscient de tots els aspectes vinculats al seu desenvolupament.

TIPOLOGIES D'OBJECTIUS

Els objectius es poden classificar en dos tipus: els generals i els concrets, depenent de la seva concreció i de la dificultat a l'hora d'assolir-los.

Tipus d'objectius	Característiques
Generals	<ul style="list-style-type: none"> — Són difícils d'assolir i es necessita més temps per a aconseguir-los. — S'elaboren a partir de l'ideari. — Solen ser difícils d'avaluar. — Són molt amplis. Engloben tot allò que volem assolir, per exemple, d'alguna de les dimensions de les persones.
Concrets	<ul style="list-style-type: none"> — Solen assolir-se de manera més immediata. — Són fàcils d'avaluar i s'assoleixen a curt termini. — Solen definir aspectes més específics que els generals. Assolir-ne uns quants pot permetre assolir un objectiu general.

FORMULACIÓ D'OBJECTIUS

hi ha diferents criteris que cal complir a l'hora de formular els objectius.

- Començar per un verb en infinitiu, per facilitar-ne l'avaluació.
- Han de ser breus i clars, per facilitar-ne la comprensió.
- Són accions o actituds que volem per als infants.
- Cal tenir en compte el moment del desenvolupament físic i psicològic dels infants.
- Es formulen en positiu.
- Han de ser avaluables, i cal ser realista a l'hora de plantejar-los.
- Cal tenir present quins indicadors es faran servir per avaluar-los.

Per a l'elaboració dels objectius, igual que per a l'elaboració del PEC, cada centre ha de decidir quins agents tindrà en compte durant el procés. L'equip ha de poder trobar un moment per reflexionar sobre quins col·lectius, de tots els que formen part de l'esplai, tindran un paper a l'hora de pensar els objectius del centre i de les activitats. Us adjuntem unes petites preguntes per tal de promoure aquesta **reflexió dins l'equip de monitors i monitores**.

Com dèiem abans, una de les característiques dels objectius és que han de ser avaluables. Us adjuntem una fitxa d'activitat amb diferents dinàmiques per tal de poder avaluar els objectius de diferents maneres.

- **Fitxa: Com avaluem els objectius**

PREPARACIÓ D'ACTIVITATS

La preparació esdevé una part essencial a l'hora de plantejar una acció educativa. Per fer-ho caldrà considerar una sèrie d'aspectes, com ara els següents:

QUÈ es vol fer?

PER QUÈ es vol fer? Origen i fonamentació

OBJECTIUS: Què volem aconseguir? Què volem educar?

ON es vol fer? Localització física, territori

COM s'ha de fer? Activitats, tasques, metodologia

QUAN s'ha de fer: temporització, cronograma

A QUI s'adreça: destinataris, beneficiaris

QUI ho ha de fer: recursos humans

AMB QUÈ s'ha de fer: recursos materials, recursos financers

QUÈ, COM, QUAN, QUI avalua?

Per poder tenir tota aquesta informació centralitzada i recollida és important comptar amb l'ajuda de les fitxes d'activitat. Tots els elements anteriors hi han de poder quedar recollits, per això us adjuntem fitxes d'activitats de diferents centres d'esplai perquè les pugueu fer servir d'exemple i crear la vostra, si no en teniu, o adaptar-la, si ho creieu convenient. Algunes d'aquestes fitxes porten incorporades una part d'avaluació que tractarem al següent punt del document.

- **G. E. Apassomi**
- **C. E. La Sagrera**
- **C. E. Mainada**
- **C. E. Rocambolesca**
- **C. E. Sant Pacià**
- **C. E. Sant Pere del Masnou**
- **C. E. Sant Pere i Sant Pau**
- **C. E. Sol Naixent**
- **C. E. Spai-T**
- **Grup de Joves Xivarri**
- **MCECC (activitats cap de setmana)**
- **MCECC (activitats de gran format)**

Cap de setmana rere cap de setmana s'elaboren moltes activitats i és positiu tenir-ne un recull. Això ens permetrà tenir un registre del que s'ha elaborat al llarg del temps, cercar activitats realitzades amb èxit per trobar-hi elements clau i compartir-ho amb altres centres i clubs d'esplai. Us adjuntem les llibretes de centre d'algun centre d'esplai, un recurs que permet mantenir totes les fitxes recollides en un sol document.

- **C. E. Aspirantat de Sant Josep**
- **C. E. Sant Idefons**

Per tenir tota aquesta informació recollida es poden fer servir tant arxius en paper com arxius en format digital. Per elaborar un arxiu en format paper podeu trobar més informació al [projecte de Gestió d'arxius elaborat al MCECC](#).

AVALUACIÓ

L'avaluació és un procés sistemàtic, integral i continuat que valora els canvis produïts en els comportaments dels educands, l'eficàcia de les activitats utilitzades, la capacitat pedagògica de l'educador/a i de l'equip, la qualitat i l'acompliment dels objectius i tot el que convingui per a la realització del procés educatiu.

Per poder fer una bona avaluació cal haver marcat uns objectius clars a l'hora de la preparació, però també fer una observació conscient, sabent què s'ha d'observar, per què i amb quins mitjans. D'aquesta manera es vincula la preparació amb la realització i, finalment, amb l'avaluació. També és un procés continuat, ja que s'ha d'avaluar des de l'activitat més concreta fins a l'objectiu a llarg termini que s'intenta cobrir en una etapa de diversos anys.

L'avaluació ha de tenir les característiques essencials següents:

- Participativa: Qui?
- Dinàmica: Com?
- Constant: Quan?

Una avaluació exhaustiva i acurada permetrà obtenir les conclusions, els aspectes d'èxit i també els aspectes a millorar d'una activitat, d'un projecte o d'una acció concreta.

La revisió periòdica o en moments clau d'aquestes revisions pot ajudar a afrontar situacions viscudes amb anterioritat, a fer-ho de maneres diferents a com ja s'han encarat o a trobar recursos utilitzats abans que poden servir per gestionar casuístiques noves. Per això us adjuntem fitxes d'avaluació de diferents centres d'esplai perquè les pugueu fer servir d'exemple i crear la vostra, si no en teniu, o adaptar-la, si ho creieu convenient.

- **C. E. Apassomi**
- **C. E. Sant Josep de Calassanç**
- **C. E. Spai-T**

REFERENTS PEDAGÒGICS

L'educació en el lleure, com es comenta al pròleg, té un gran potencial pedagògic ja que ofereix a infants i adolescents l'oportunitat de desenvolupar-se integralment i adquirir valors, actituds i aptituds que els serviran al llarg de la seva vida.

Una de les principals característiques de la tasca dels monitors i monitores és que esdevenen referents i exemple davant d'infants i adolescents i cal que totes les persones que formen l'equip en siguin conscients. A continuació us adjuntem una dinàmica per tal de generar debat entre l'equip de monitors i monitores sobre la figura de referents que som tots i totes.

■ Fitxa: Jo referent

Als apartats anteriors d'aquest document hem anat descrivint alguns processos clau perquè la qualitat pedagògica sigui present a les activitats dels centres i clubs d'esplai. Tot i que aquesta informació és a l'abast de tots els monitors i monitores, cal que tinguem persones dins els equips que vetllin perquè tots aquest ítems de qualitat es tinguin presents a l'hora de preparar, realitzar i avaluar les activitats que es realitzen. Aquestes persones han d'assumir algunes tasques com ara les següents:

- Detecció de les necessitats educatives.
- Elaboració d'objectius pedagògics per a les diferents activitats.
- Coherència entre els objectius proposats i el disseny de l'activitat.
- Seguiment i avaluació dels objectius proposats.
- Formació continuada dels monitors i monitores.

Cal que les persones que assumeixin aquestes tasques tinguin una visió general del centre o club d'esplai, gaudeixin de recorregut a l'entitat per tal de conèixer-ne el funcionament, coneguin la realitat que les envolta i tinguin coneixement dels trets identificatius que han de tenir les activitats d'educació en el lleure.

Cada centre i club d'esplai del MCECC treballa i vetlla per la pedagogia a l'esplai d'una manera diferent. És per això que a continuació podreu trobar les explicacions d'alguns centres d'esplai que han volgut explicar-nos com vetllen per la qualitat pedagògica a les seves activitats. Ho fan mitjançant comissions pedagògiques, referents pedagògics a cada grup d'edat, persones referents de pedagogia a l'esplai, entre d'altres exemples. Tot plegat per a tenir cura que les activitats tinguin **qualitat pedagògica**.

- C. E. Can Colapi
- C. E. Casal Santa Maria del Jaire
- C. E. Flor de Neu
- C. E. Joan Suñol
- C. E. La Gralla
- C. E. La Sagrera
- C. E. Pare Abraham
- C. E. Rocambolesca
- C. E. Sagrat Cor
- C. E. Sant Pere del Masnou
- C. E. Sant Pere i Sant Pau

BIBLIOGRAFIA, DINÀMIQUES I RECURSOS

- Arrufat, Anna (coord.); Gallego, Ricard (coord); Muñoz, Carlos (coord). (2019) *Coordinant activitats educatives en el lleure. Formació per a directores i directors*. Editorial Claret
- Arrufat, Anna (coord); Fajardo, Sònia (coord.). (2015) *Educant en el lleure. Formació per a monitores i monitors*. Editorial Claret
- Les dinàmiques han estat pensades i elaborades pels membres de l'Àmbit Pedagògic del Moviment de Centres d'Esplais Cristians Catalans.
- Els recursos digitals i/o audiovisuals han estat elaborats i cedits per diversos centres i clubs d'esplai del MCECC que van respondre a crida de l'Àmbit a través del qüestionari de diagnòsi de les necessitats dels centres

www.peretarres.org/mcecc

 facebook.com/MCECC

 [@esplaisMCECC](https://twitter.com/esplaisMCECC)

 [@esplaisMCECC](https://instagram.com/esplaisMCECC)

 **FUNDACIÓ
PERE TARRÉS**

 **FUNDACIÓ
VERGE BLANCA**

**FUNDACIÓ
SANTA MARIA
DE SIURANA**

**servei
diocesà** de COLÒNIES
i ESPLAIS del
BISBAT de
TORTOSA

